

Oliverio Girondo

TWINTIG GEDICHTEN

VOOR OP DE TRAM

(1922)

*Geen vooroordeel zo belachelijk als het
vooordeel van het SUBLIEME*

Aan 'La Púa'

*Mijn beste literaire broeders, ik schrijf dit in de aangename
wetenschap dat wij, Latijns-Amerikanen, de beste maag ter wereld
hebben. Een eclecticische maag, volstrekt ongebonden, in staat om
alles te verteren en zelfs goed te verteren; zowel een noordse haring
als een oosterse koeskoes, zowel een waterkieken geroosterd in de
vlam als een van die legendarische Castiliaanse chorizo's.*

OLIVERIO

**Open brief
aan *La Púa*¹**

De heer don Evar Méndez,
Beste Evar,

Een boek – en zeker een poëziebundel – moet zichzelf verantwoorden, zonder een inleiding die het verdedigt of uitlegt.

Maar jij dringt aan op een inleiding voor deze uitgave.

Wat volgt is de brief die ik aan *La Púa* stuurde vanuit Parijs, waardoor ik je verzoek zowel afwijs als inwillig. Het naïeve scepticisme van deze brief doet ons vandaag misschien glimlachen, maar hij is tenminste geschreven in dezelfde periode als de eerste publicatie van mijn 20 gedichten.

Hartelijke groeten,

O.G.

¹ Buenos Aires, 31 augustus 1925.

Wat wil je! ... Soms raken de zenuwen van slag... Je verliest de moed om verder te gaan zonder iets uit te vreten... De vermoeidheid van nooit moe te zijn! En je vindt een cadans wanneer je de trap afgaat, gedichten midden op straat, gedichten die je opraapt zoals iemand peukjes verzamelt op de stoep.

Wat er dan gebeurt, is beangstigend. Het tijdverdrijf verandert in een beroep. Je voelt de schaamte van een zwangerschap. Je begint te blozen wanneer iemand je aankijkt. En wat nog het ergst is van al, zonder dat je het in de gaten hebt, begint het beroep je te boeien en het is zinloos dat je volhoudt: "Ik wil niet kiezen, want kiezen is verstenen. Ik wil geen pose aannemen, want poseren is idioot... zelfs poseren om niet te poseren"...

Het leidt onvermijdelijk tot het schrijven van: *Twintig gedichten voor op de tram*.

Het intense genot om ons te vernederen voor onze eigen ogen? Een koestering van wat we verafschuwen? Ik weet het niet. In plaats van het manuscript te cremen, vinden we het blijkbaar voldoende om het in een bureaulade te begraven. Tot er op een goede dag, precies wanneer we er het minst op bedacht zijn, vragen naar buiten komen door het sleutelgat.

Zou een eventueel succes ons zo ver krijgen dat we gaan geloven in onze eigen middelmatigheid? Beschikken we dan niet over voldoende dwaasheid om bewonderd te worden? ... En dan moeten we zelfs reageren op de suggestie van een vriend: "Waarom publiceren? Jullie kunnen mij ook zonder publicatie naar waarde schatten, en de anderen ...", maar de vriend blijkt apocalyptisch en onverbiddelijk en antwoordt: "Omdat het nodig is de oorlog te verklaren, zoals jij dat doet, aan het jacquet, dat in ons land alle deuren opent, aan het jacquet waarin ze schrijven in Spanje, als ze niet schrijven in een bef, in een priestergewaad of in hemdsmouwen. Omdat het noodzakelijk is geloof te hebben, zoals jij geloof hebt, in ons taalgebruik, aangezien wij het waren, de Latijns-Amerikanen, die het Castiliaans zuurstof hebben gegeven en er een taal van hebben gemaakt waarin je vrij kan ademen, een taal die je elke dag kan gebruiken en die zich laat schrijven in een *Americana*², in die dagelijkse *Americana* van ons ..." En ik bloos een beetje bij de gedachte dat ik misschien vertrouwen heb in ons taalgebruik en dat ons taalgebruik in al zijn ongemanierdheid misschien wel altijd gelijk krijgt ... En ik denk aan ons vaderland, dat de neutraliteit heeft van een hotelkamer, en ik bloos opnieuw een beetje wanneer ik bedenk hoe moeilijk het is gehecht te raken aan een hotelkamer.

Publiceren? Publiceren wanneer zelfs de besten 1071% meer publiceren dan wenselijk? ... Ik heb geen standbeeldenbloed en ik wil het ook niet hebben. Ik ben niet van plan mij door de mussen te laten vernederen. Ik wil niet dat men voor mij het graf van de gemeenplaatsen volkwijlt, want het enige waar het werkelijk om draait is het mechanisme van voelen en denken. Het bewijs van het bestaan!

Maar het dagelijks leven, is dat geen bewonderenswaardige en bescheiden uiting van het absurde? En de touwen van de logica losgooien, is dat niet de enige ware mogelijkheid op avontuur? Waarom niet kinderlijk zijn, we zijn het toch moe om schrijvers na te doen die al 70 eeuwen onder de grond liggen? Waarom zouden we niet toegeven aan elke mogelijkheid tot verjonging? Zouden we bijvoorbeeld niet alle verantwoordelijkheden kunnen doorgeven aan een perfecte en alwetende fetisj, om te vertrouwen op smeekbeden en heiligschennis, in het volle risico op een paradijselijke verveling of wellustige verdoemenis? Wat belet ons deugden en ondeugden te gebruiken alsof het propere kleren zijn, af te spreken dat liefde geen verdovend middel is voor exclusief gebruik door idioten, en het geluk te benaderen door de afwezige dromer te spelen?

² Een Argentijnse uitdrukking voor *colbert*

Ik, in mijn sympathie voor het tegenstrijdige – synoniem van het leven – onthoud mij tenminste niet, niet eens van het recht mij te onthouden, en werp mijn *Twintig gedichten*, als een steen, glimlachend bij de zinloosheid van mijn daad.

OLIVERIO GIRONDO

Parijs, december 1922

Bretoens landschap

Een worp met de beker
en Douarnenez verzompt,
tussen zijn dobbelstenen huizen,
een stukje zee,
met de weeë geur van seks.

Gewonde bootjes, op het droge, hun vleugels dichtgevouwen!
Kroegen die zingen met de kreten van een orang-oetan!

Op de kade,
met zilver bekleet van de vis,
matrozen, de armen om elkaar heen geslagen
om te leren lopen
en bij de uithaal van een golf
maken ze een smak
tegen de muur;
brakke vrouwen,
met jodium doordrenkt,
met waterogen, met een haardos van algen,
verstellen de netten, aan daken opgehangen,
alsof het bruidssluiers zijn.

De kerktoren
tovert uit zijn klok
- de truc van een goochelaar -
een zwerm duiven.

Ondertussen gaan de besjes,
met slaapmuts getooid,
naar binnen in het schip
om zich te laven aan gebeden,
waarop de stilte
even ophoudt met knagen
aan de heilige stenen neuzen.

Douarnenez, juli 1920

Café-chantant

De noten uit de klep beschrijven een baan als van een vuurpijl, flikkeren in de lucht, doven voor ze op de grond kletsen.

Komen op: een paar moerassige ogen, met een vieze geur, een paar tanden verrot door de stroperigheid van de ballades, een stel benen dat het podium doet walmen.

Geen blik heeft een hogere dichtheid en meer calorieën dan die van het publiek, een bijtende blik die dwars door de kostuums heen dringt en de huid van de revue meisjes verschrompelt.

Er is een groep matrozen, verblind door het lichtbaken dat een souteneur om zijn pink draagt, een kliek hoeren in een zilte mist, een Engelsman die smook produceert met zijn pupillen en zijn pijp.

Het barmeisje presenteert me, op een dienblad als een volle maan, haar halfnaakte borsten... het soort borsten dat ik mee zou willen nemen om mijn voeten aan te warmen bij het slapengaan.

Het doek valt; speelt een halfopen doek.

Brest, augustus 1920

Schetsen in het zand

De morgen kuiert op het strand, bepoeierd door de zon.

Armen.
Afgezette benen.
Lichamen die zich weer samenstellen.
Drijvende hoofden van caoutchouc.

De golven draaien de vrouwenlichamen; spuwen de krullen op het zagemeelstrand.

Alles is goud en blauw!

De schaduwen van de zonneschermen. De ogen van de meisjes, volgelopen met romans en horizonten. Mijn geluk: rubberen schoenen die me doen opveren op het zand.

Voor tachtig cent verkopen de fotografen de lichamen van badende vrouwen.

Er zijn kiosken die munt slaan uit de dramatiek van de golfbreker. Kloeke dienstmeiden. Opvliegende spuitflessen met zee-extract. Rotsen met veralgde zeemansborstkassen en geschilderde schermersharten. Zwermen meeuwen, die de gebroken vlucht nabootsen van een snipper wit papier.

En bovenal is er de zee!

De zee! ... een afdwaalcadans. De zee! met haar speeksel en haar epilepsie.

De zee! ... tot je roept nee!

GENOEG!

zoals in het circus.

Mar del Plata, oktober 1920

Nocturne

De koelte van het glas wanneer we ons voorhoofd tegen het raam drukken. Ouderwetse nachtelijke lampen die, wanneer ze doven, onze eenzaamheid nog versterken. Het web geweven door de ijzerdraad op de daken. De holle draf van de knollen die voorbijgaan en ons ontroeren zonder reden.

Aan wat doet het gejang van krolse katten ons denken? En wat hebben de papieren te betekenen die voortkruipen op de lege binnenplaatsen?

Het uur dat de oude meubels gebruiken om leugens uit de schuif te halen, en waarop de buizen gesmoorde schreeuwen dragen, alsof ze stikken in de muren.

Bij het omdraaien van de schakelaar van de elektriciteitskast denken we soms aan de ontzetting die de schaduwen te wachten staat, en willen we hen graag waarschuwen zodat ze nog de tijd hebben om weg te duiken in de hoek. En soms hebben de kruisvormige telefoonpalen op de daken iets sinisters en zou je langs de muur willen scheren als een kat of een dief.

Nachten waarin we verlangen naar een hand die over onze rug gaat, en waarin we plotseling begrijpen dat geen tederheid vergelijkbaar is met het strelen van iets dat slaapt.

Stilte! – een schorre krekel komt ons ter ore. Gezang van slecht gesloten kranen! – de enige krekel die de stad graag laat gedijen.

Buenos Aires, november 1921

Rio de Janeiro

De kartonnen stad imiteert een stad in porfier.

Karavanen bergen kamperen in de omstreken.

Het Suikerbrood drenkt de hele baai in stroop... Het Suikerbrood en zijn kabelspoor, dat zonder papieren parasol uit evenwicht zou raken.

Met hun volgekladderde gezichten springen de gebouwen op elkaar, en wanneer ze boven zijn, keren ze hun rug naar de palmbomen, die als stoffers over hun dakterras zwiepen.

De zon maakt het asfalt en de billen van de meisjes zacht, doet de elektrische peertjes rijpen, ondergaat een avondschemering in de opalen knopen, die de mannen zelfs dragen voor het sluiten van hun gulp.

Zeven keer per dag worden de straten met jasmijnwater besproeid!

Er zijn oude pedofiele bomen met bloesems van theerozen; en oude bomen die de jongetjes verslinden die met pijl en boog spelen op de promenades. Vruchten die bij het vallen een reusachtig gat slaan in het voetpad; negers met een tabakshuid, handpalmen van koraal, en een onbeschaamde watermeloenen glimlach.

Voor niet meer dan veertigduizend rei kan je een kop koffie drinken die tien minuten lang de hele buurt parfumeert.

Rio de Janeiro, november 1920

Aantekening op straat

Op het terras van een café zit een grijze familie. Er komen een paar schele borsten voorbij die een glimlach zoeken tussen de tafels. Het lawaai van de auto's doet de bladeren aan de bomen verbleken. Op een vijfde verdieping kruisigt iemand zich door een raam wijd open te draaien.

Ik vraag me af waar ik de kiosken, de lantaarns, de voorbijgangers moet opslaan die langs mijn pupillen binnendringen. Ik voel me zo vol dat ik bang ben te ontploffen... moet hoognodig ballast achterlaten op het trottoir.

Op de hoek van de straat maakt mijn schaduw zich van mij los en gooit zich halsoverkop tussen de wielen van een tram.

Milonga

Op de tafels: onthoofde champagneflessen met de witte halsdoek van een clown, nikkelen emmers die de armen en ruggen van *cocottes* vermagerd weerspiegelen.

De bandoneon zingt met de lange halen van een kwijlende worm, contrasteert met het rode haar van het tapijt, magnetiseert de tepels, venusheuvels, schoenpunten.

Macho's die een breuk oplopen in rituele snit, het hoofd diep tussen de schouders, de bek gezwollen van de obscene praat.

Vrouwtjes met nerveuze kontjes, een tikkeltje schuim onder de oksels, en te vol gesmeerde ogen.

Plotseling hoort men kristal aan diggelen vallen. De tafels maken een bokkensprong en slaan vier poten in de lucht. Een reusachtige spiegel stort in, met de zuilen en de mensen die hij in zich droeg; en op de golven van armen en ruggen weerklinken de klappen, als een wiel van Bengaals vuur.

Met de politie komt ook de dageraad binnen, gekleed in violet.

Buenos Aires, oktober 1921

Venetië

Men ademt hier een postkaartbries.

Terrassen! Heupwiegende gondels. Voorgevels die Perzische tapijten stempelen op het water. Roeispanen die onophoudelijk wenen.

De stilte gorgelt op de drempels, tokkelt een *pizzicato* op de meertouwen, vreet aan het mysterie van de dichtgetimmerde huizen.

Wanneer men onder een brug door vaart, profiteert men om van te blozen.

Op de lagune drijven dandy's met in hun zak een tranenflesje in de regenboogkleuren van het kanaal, vrouwen die hun lippen hebben meegebracht uit Wenen en Berlijn om er olijfkleurig vlees mee te savoueren, en vrouwen die zich louter voeden met rozenblaadjes, de handen hebben ingelegd met slangenogen, en het fatale kaakwerk vertonen van de heldinnen van d'Annunzio.

Wanneer de zon de stad in brand steekt, moet men zich kleden met de ziel van Nero!

Op de *piccoli canali* vrijen de gondeliers met de nacht, zingen een klaaglied als voorbode van hun spasmen, terwijl de maan zich opblaast, zoals overal, met de pafferige grimas van een conciërge.

Ik betwijfel of er zelfs in deze stad vol zinnelijkheid opvallender fallussen bestaan, met een nog gejaagdere erectie, dan die van de klepels van de *campanile* van San Marco.

Venetië, juli 1921

Ex-voto

Aan de meisjes van Flores

De meisjes van Flores, ze hebben ogen zo zoet als de gesuikerde amandelen van de *Confitería del Molino*, en ze dragen zijden strikken die klapwiekend als een vlinder aan hun billen nippen.

De meisjes van Flores, ze wandelen arm in arm om hun huiveringen te delen, en als er iemand ze in de pupillen kijkt, persen ze de benen samen uit schrik dat hun geslacht op de stoep zou vallen.

Bij valavond hangen ze allemaal hun ongerijpte borstjes aan het ijzeren takwerk van het balkon, zodat hun jurken rood worden bij het voelen van hun naaktheid, en later op de avond gaan ze wandelen op het plein, op sleeptouw genomen door hun mama's – opgetuigd als fregatten – , waar de mannen ze woorden in het oor ejaculeren, en hun fosforescerende tepels aan en uit gaan als glimwormen.

De meisjes van Flores, ze leven met de angst dat hun kontjes zouden rotten, zoals overrijpe appels, en het manverlangen verstikt hen zodanig dat ze het soms zouden willen afleggen, als een korset, omdat ze toch de moed niet hebben om hun lichaam in stukjes te snijden en iedereen toe te werpen die hen passeert op het voetpad.

Buenos Aires, oktober 1920

Feest in Dakar

Geurend naar woestijn schuift de straat voorbij, langs een lambrizing van negers
gezet op de stoeprand.

Tegenover het Paleis van de Gouverneur:

HITTE! HITTE!

Europeanen die een kwispedor dragen op hun hoofd. Neger met de allures van een
sultan.

De candombe klutst de uiers van de vrouwen, zodat de minister er in het voorbijgaan
een tas chocolade kan uitmelken.

Planten tegen likdoorns! Negerinnen in papegaaienkleren, hun jongen in een van de
plooien van hun schoot. Palmbomen die zich 's nachts uitrekken om het stof te verwijderen
uit de pupillen van de sterren.

Er zal vuurwerk zijn! Kanonschoten! Een nieuwe belasting op inheemse bevolking.
Toespraken in vierduizend duistere talen.

En 's nachts:

VERLICHTING!

voor rekening van de sterrenstelsels.

Sevilliaanse schetsen

De zon legt slaperige paarse wallen onder de dakranden van de huizen, verdroogt de huid van de overhemden die midden op straat zijn opgehangen.

Ademdamp en vrouwenlippen op de ramen!

Er komen honden voorbij met de heupen van een danser. Patsers met broeken die blinken van de schoensmeer. Knollen die zondag hun ingewanden gaan achterlaten op de *plaza de toros*.

De patio's produceren oranjebloesems en verlovingen!

Een cape aan een hek, fladderend als een vleermuis. Een pastoor weggelopen uit een schilderij van Zurbarán, die een antiquair een kazuifel verkoopt die hij gestolen heeft uit de sacristie. Een paar buitensporige ogen, die kwetsen waar ze kijken.

De vrouwen hebben hun poriën open als zuignapjes en een temperatuur die zeven tienden hoger ligt dan normaal.

Sevilla, maart 1920

Parade

De muziekgroep zweept hem op de rug
zodat hij in het rond blijft draaien
door chloroform verdoofd onder zijn masker
met een geur van parfum en van zweet
en een valse stem
en de afscheidsgroeten van een drenkeling
en een wilde haardos van lange slierten papier
die gekamd wordt wanneer hij langs de bomen loopt
daar aan de rand van het voetpad
waar hij van de mensen
kleine reddingsboeien in alle kleuren krijgt toegeworpen
terwijl de meisjes
hun borsten uit hun jurk nemen
om ze naar de gemaskerde mannen te gooien
die in een zucht van crêpepapier
zin geven aan
hun vermoeide zucht naar geluk
nog amper bij machte om te reiken
tot bij de elektrische lampen.

Mar del Plata, februari 1921

Biarritz

Het casino slurpt de laatste druppels schemering.

Hese auto's. Etalages bezaaid met valse sterren. Vrouwen die zich aan het baccarat zetten om hun glimlach te verspelen.

Met een gezicht dat bleek afsteekt tegen het groene vilt doen de croupiers dienst, hun ogen scheel van zoveel geldverkeer.

Pupillen die vloeibaar worden bij het omkeren van de kaarten!

Parelsnoeren die een aanval in de keel smoren!

Er zijn baardeloze knapen die de gulp langs achteren dragen. Mannen met een porseleinen slab. Een heer met een kraag die hem nog zal wurgen. Tieten die elk moment uit een décolleté kunnen springen om alles plat te walsen, als twee reusachtige biljartballen.

Wanneer de deur open- en dichtgaat, komt er een flard van een foxtrot binnen.

Biarritz, oktober 1920

Nog een nocturne

De maan lijkt op de verlichte wijzerplaat van een klok aan een openbaar gebouw.

Lantaarns ziek van geelzucht! Lantaarns met de pet van een apache die een sigaret rookt op de hoek van de straat!

Het nederige en vernederde lied van de urinoirs, het zingen moe! En de stilte van de sterren boven het natte asfalt!

Waarom toch voelen we soms een droefheid als van een paar kousen dat in een hoek is gegooid? En waarom zijn we soms zo geboeid door de echo van onze voetstappen die balletje-trap speelt tegen de muur?

Nachten waarin we ons verbergen in de schaduw van de bomen, uit angst dat de huizen plots wakker zouden schieten en ons voorbij zien komen, en waarin onze enige troost de zekerheid is dat ons bed op ons wacht, de zeilen opgehangen in de richting van een beter land.

Parijs, juli 1921

Straattoneel

Aan het eind van de straat ademt een openbaar gebouw de stank van de stad.

De schaduwen breken hun ruggengraat op de dorpels, gaan op het voetpad liggen om ontucht te plegen.

Een gedoofde lantaarn, die zich met zijn arm vasthoudt aan de muur, toont een bolvormig beeld van de mensen die langsrijden in een auto.

De blikken van de passanten vervuilen de voorwerpen uitgestald in de etalages, vermageren de benen die onder de kap van de victoria's hangen.

Op de stoeprand heeft een kiosk zonet een vrouw verslonden.

Er gaat voorbij: een Engelse vrouw gelijk een lantaarnpaal. Een tram die een school is op wielen. Een mislukte hond, met de ogen van een prostituee, zodat we ons schamen als we hem aankijken en laten passeren.³

Plotsklaps: de agent op de hoek stopt met één tik van zijn stokje alle trillingen van de stad, zodat je in één gefluister, het gefluister hoort van alle borsten die elkaar beroeren.

Buenos Aires, augustus 1920

³ Mislukte honden zijn hun baasje kwijtgeraakt doordat zij voortdurend hun poot opheffen als een mandoline, te ruim in hun vel zitten, de hese stem hebben van een alcoholverslaafde, en in staat zijn zich uit te rekken op een dorpel om dan samen met het huisvuil te worden opgeveegd.

Chioggia

Choggia ligt,
in een woud van masten
en met kaden vol wapperende hemden,
voor anker in de lagune,
bloedrood van de schemering
en van de Latijnse zeilen.

Netten uitgespreid over bemoste straten... ongeschoren!
Lucht die onze longen oplapt en een nasmaak heeft van teer!

Terwijl de vrouwen
hun pupillen verslijten
door kantwerkjes te weven van nevel,
duiken de jongens
van de kam van de brug
in het vuil van het kanaal.

Matrozen met een huid van gedroogde vijgen en tenen als haken!
Matrozen die op de stoepwand de zeilen verstellen, om hun middel gebonden met de
broeksriem, als een weelderige rok die naar de zee ruikt.

Bij valavond zwellen de magen op van de frituurgeur, en ondertussen beginnen de klompen te
zingen...

En wanneer 's nachts de maan in stukken breekt in het kanaal, verbeeldt ze een zwerm
zilvervissen rond een lokaas.

Venetië, juli 1921

Plein

De bomen filteren een stadsrumoer.

Paden die rood worden wanneer ze de melligheid der bloemperken omhelzen. Idyllen die verklaren waarom de keuken wordt verwaarloosd. Mannen verdoofd door de zon – zijn ze misschien dood?

Het leven is hier stads en het is eenvoudig.

Het enige wat het moeilijk maakt:

Zo'n man met een snor als van een wassenbeeldenpop, die de voedsters gek maakt en hen alles afroomt wat ze met hun uiers hebben verdiend.

De bewaker met zijn spuit, een Manneken Pis.

Een dame die als een spoorwegsein gebaart naar een agent wanneer ze voelt dat haar tweeling verstrikt raakt in haar buik.

Buenos Aires, december 1920

Lago Maggiore

Om een kaartje te vragen moet men met theaterstem roepen:

ISOLA BELLA! ISOLA BELLA!

Isola Bella heeft precies de juiste grandeur voor het doek van Engelse schilderessen.

Isola Bella, met zijn paleis, en met zelfs een wapenspreuk in zijn porfieren poorten:

“HUMILITAS”

Zalen! Zalen met wild gedecoreerde plafonds, omhooggehouden door de opgestoken middelvingers, te midden een zwerm engelen, van vierhonderd kariatiden.

“HUMILITAS”

Slaapvertrekken met bedden van topaas – wie erin wil slapen moet zich op zijn minst tooien met een *aigrette* van een paradijsvogel in zijn kont.

“HUMILITAS”

Tuinen die zich in het meer storten langs een waterval van terrassen; waar de pauwen hun witte kanten parasol openvouwen om zich af te schermen van de zon, of met hun staarten, ingelegd met saffieren en robijnen, de paden vegen die bloeden van de klaprozen.

“HUMILITAS”

Tuinen waar de parkwachters de bladeren van de bomen opblinken, zodat we bij het langsgaan onze stropdas rechtekken, en die ons – voor het oog van de naakte Venussen die in de bosjes wonen – een takje kamfer aanbieden...

ISOLA BELLA!...

Isola Bella is zonder twijfel een landschap dat precies geschikt is voor het doek van Engelse schilderessen.

Isola Bella, met zijn paleis, en met zelfs een wapenspreuk in zijn porfieren poorten:

“HUMILITAS”

Pallanza, april 1922

Sevilliaans

Op het voorplein: een bijeenkomst van echte blinden, met bordjes en al; een meute jongetjes, die blaft om een cent.

De kerk wordt gekoeld om de ogen en de armen niet te laten smelten... van de ex-voto's.

Onder hun stijve rouwsluiers vegen de maagden hun robijnen tranen. Enkelen dragen hun haar in een paardenstaart. Anderen gebruiken hun hart als speldenkussen.

Het gerammel van sleutels drenkt het halfdonker in een zware sacristiegeur. Een oud vrouwtje slaat een kruis en een voorouderlijke orang-oetan komt in haar tot leven.

Tegenover het hoofdaltaar ondertussen, voelen de vrouwen hun geslacht smelten bij het aanschouwen van een kruisbeeld dat bloedt aan zijn zesenzestig ribben; de priester kauwt een smeekbede als een stuk "cheewing gum".

Sevilla, april 1920

Verona

Hier viert men Maria's overspel met de Heilige Duif!

Een fijne regen doet "de Groenplaats" blinken, zwelt op in ballonnetjes die op het voetpad blijven drijven en dan plots zonder aanleiding uiteenspatten.

Tussen de vingers van de zuilengalerijen kneedt een dichte menigte haar ontgoocheling; ondertussen broemt de muziekkapel een walsmaat, waarop de vaandels vier toertjes maken en dan tot stilstand komen.

De Maagd, gezeten op een fontein als op een bidet, spuit water dat rood kleurt in het licht van de gloeilampen bevestigd aan haar voeten.

Gitaren! Mandolines! Balkons zonder ladders en zonder Julia's. Zwetende paraplu's die de relictten lijken van een fossiel geworden flora. Kapitelen waar een stel apen zich al negen eeuwen lang amuseert met het bedrijven van de liefde.

Het eenvoudige baldakijn, groenachtig, een beetje vuil, heeft dezelfde kleur als het uniform van de soldaten.

Verona, juli 1921

Een ligstoel op een oceaanstomer

Leven en werk van Oliverio Girondo (1891 – 1967)

Met inkt kan je meer, dat ontdekte Oliverio Girondo al op jeugdige leeftijd. Volgens zijn vriend Ramón Gómez de la Serna werd hij ooit van school gezet omdat hij een inktpot naar zijn leraar aardrijkskunde had gesmeten. Later kreeg hij de inkt beter onder controle, maar hij bleef haar op originele manieren gebruiken. ‘De poëzie is altijd het andere, dat wat iedereen negeert tot een echte dichter het ontdekt’, schrijft hij in het literaire tijdschrift *Martin Fierro*. Vernieuwing is dan ook de enige constante in zijn relatief beperkte oeuvre.

Girondo debuteert in 1915 als theaterauteur, in duo met zijn vriend René Zapata Quesada. *La madrastra (De stiefmoeder)* wordt opgevoerd in Teatro Apolo in Buenos Aires, maar tijdens de repetities van hun tweede werk, *La comedia de todos los dias (De doordeweekse komedie)*, weigert een acteur het publiek aan te spreken met ‘idioten’ en het stuk wordt afgeblazen. De theaterwereld van Buenos Aires was nog niet klaar voor een man van de wereld als Girondo, die dweepte met Guillaume Apollinaire en Rémy de Gourmond. Als zoon van een gegoede Argentijnse familie had Girondo al verscheidene reizen naar Europa gemaakt en zelfs een deel van zijn middelbare school in Parijs en in Londen afgewerkt. Ook na zijn studie bleef hij vaak naar Europa reizen, waar hij contacten opbouwde met de surrealisten in Parijs en de ultraïsten in Madrid.

Na zijn mislukking als theaterauteur duurt het een tijd voor hij debuteert als dichter. ‘Om boete te doen scheurde ik gedurende verschillende jaren papier’, schreef hij later over die periode. Tot hij uiteindelijk de *Twintig gedichten voor op de tram* publiceert, geïllustreerd met tien tekeningen uit zijn schetsboek. Dat poëziedebuut, in eigen beheer uitgegeven in Argenteuil, Frankrijk, is in al zijn eenvoud en bescheidenheid meteen radicaal vernieuwend ten opzichte van de heersende Argentijnse canon. We schrijven 1922, het jaar van *Bezette Stad* van Paul Van Ostaïjen, *The Waste Land* van T.S. Elliot en *Trilce* van Cesar Vallejo. Argentinië was toen net als de Verenigde Staten een land van belofte. Onder impuls van miljoenen immigranten uit Europa was het in korte tijd uitgegroeid van een traditionele gaucho-staat tot een van de rijkste landen van de wereld. President Hipólito Yrigoyen verstevigde de jonge democratie en creëerde politieke stabiliteit, de tango bloeide, het moderne Buenos Aires werd geboren. Ook op cultureel vlak is het een bloeiperiode, met het ontstaan van *la vanguardia*, de Latijns-Amerikaanse variant op de Europese historische avant-garde. Girondo had zijn debuut weliswaar in Europa uitgebracht, het trok toch meteen de aandacht in de literaire kringen van Buenos Aires, waar het dan ook al snel wordt herdrukt. Bij zijn terugkeer in Argentinië sluit Girondo zich aan bij een groep avant-gardeschrijvers rond de tijdschriften *Proa* en later *Martin Fierro*, waar onder andere ook de jonge Jorge Luis Borges van deel uitmaakt. Girondo wordt een van de voortrekkers van de *martinfierristen* en zet hun poëtica uiteen in een manifest en in tal van aforismen.

‘Het is met de poëzie zoals met de vrouwen, er komt een moment waarop de enige respectvolle daad erin bestaat om de rok op te lichten’, zo omschrijft Girondo de breuk

van de *vanguardia* met de heersende stijl in de Argentijnse poëzie. Gironde wilde poëzie die geen verleidingsspel meer is, met zijn voorzichtige bewoordingen, omfloerste aanzoeken, zijn vaste patronen en zalvende tonen, maar die de exuberante levenskracht bezit, de mooie smerigheid en de tedere brutaliteit van seks zelf. Gedaan met rijm en versvoeten ('alsof we die zekerheid nodig hebben om gedichten te herkennen'), gedaan met de uitdrukking van de allerindividueelste tristesse ('de navel is niet zo'n belangrijk orgaan als u denkt... heren poëten!' en 'tranen verknoeien alles!'), gedaan ook met ellenlange beschrijvingen van arcadische taferelen. In de plaats daarvan prozagedichten met steden als protagonisten, kort en met wisselende ritmes. Die poëzie 'extra dry' is daarom nog niet realistisch, ze neigt eerder naar surrealisme. Bij Gironde botst de energieke gretigheid van het moderne leven met de inertie en de vergankelijkheid van de materie, en dat resulteert in een behoorlijk groteske visie op de werkelijkheid. Losrukken, dat is wat hij wil: 'Het leven is één lange afstomping. De gewoonte weeft ons dagelijks een web voor de ogen, beetje bij beetje zet de syntaxis ons gevangen, het woordenboek; muggen bespelen al vliegend een hoorn, maar we missen de moed om ze aartsengelen te noemen, en als we willen reizen gaan we naar een agentschap van stoomschepen, in plaats van onszelf te transformeren in een ligstoel op een oceaanstomer.'

Niet op een oceaanstomer, maar tijdens een etentje van het tijdschrift *Martin Fierro*, leert Oliverio Gironde Norah Lange kennen, de enige bekende vrouwelijke auteur van de Argentijnse *vanguardia* en de grote jeugdliefde van Borges. Gironde begint een relatie met Lange en hoewel hij aanvankelijk niet zo'n hoge pet op heeft met liefdestrouw ('de enige armen waarin we de rest van ons leven willen doorbrengen zijn de armen van een Venus zonder armen'), zal hij in 1943 uiteindelijk toch met haar trouwen. In tegenstelling tot veel andere schrijvers van de *vanguardia*, die de beweging eind jaren twintig de rug toekeren, blijven Gironde en Lange trouw blijven aan de basisbeginselen van *Martin Fierro*. Eind jaren veertig verzamelen ze een nieuwe groep jonge experimentele dichters rond zich, waaronder Enrique Molina en Olga Orozco. 'Laten we de ambitie koesteren om onszelf niet te plagiëren, om altijd verschillend te zijn, om ons in elk gedicht opnieuw te vernieuwen', is één van hun belangrijkste deviezen. Elk nieuw boek van Gironde is dan ook telkens weer iets helemaal anders. Toch tekent er zich ook een trend af: zijn poëzie keert zich gaandeweg van de buitenwereld naar de binnenwereld – zijn persoonlijke binnenwereld, maar ook de binnenwereld van het gedicht - en de muzikaliteit wint steeds meer aan belang. Dat leidt dan uiteindelijk tot *En la masmedula* (*In het meermers*), zijn laatste bundel, die vaak samen met *Twintig gedichten...* als zijn beste werk wordt beschouwd, al is het verschil in stijl totaal. *En la masmedula* (1956) bestaat uit hyperpersoonlijke, erg muzikaal klinkende bezweringen, in een taal die geen Spaans meer is maar Girondees. De gedichten bevatten maar een klein aantal woorden uit het Spaanse woordenboek en zijn voornamelijk opgebouwd uit klankassociaties en herhalingen. Maar net als *Twintig gedichten...* is de bundel compromisloos en verder doorgedreven dan enig ander gelijkaardig werk in de Spaanse taal.

De invloed van Gironde op de Argentijnse poëzie kan moeilijk worden overschat. Hij was de voortrekker van twee generaties avant-gardedichters en is vandaag nog altijd erg populair bij de meer experimentele Argentijnse schrijvers en kunstenaars. Zijn poëzie heeft dan ook nog maar weinig van zijn frisheid verloren.